

Rapport

I&O-ZETELPEILING: MEI 2020

13 mei 2020

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2020/37

Datum

mei 2020

Auteurs

Peter Kanne
Wietse van Engeland

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	VVD stijgt door; economie wordt belangrijker	4
1	Tweede Kamerverkiezingen	8
1.1	VVD stijgt door naar 43 zetels; 50Plus naar 1 zetel	8
1.2	CDA, D66 en GroenLinks vaak 2 ^{de} voorkeur	10
1.3	Thema's: economie, overheidsfinanciën en werk belangrijker	11
2	Tevredenheid-kabinet-Rutte III	13
2.1	Tevredenheid kabinet Rutte III verder toegenomen	13
2.2	Waarom nu tevreden? (Of ontevreden?)	14
3	Steun voor coronamaatregelen	19
3.1	Nog steeds steun, maar (lichte) afname	19
4	Politieke leiders	20
4.1	Bekendheid: De Jonge nu bekender dan Hoekstra	20
4.2	Waardering: Rutte, De Jonge en Hoekstra goed gewaardeerd	21
5	Onderzoeksverantwoording	22

VVD stijgt door; economie wordt belangrijker

BELANGRIJKSTE UITKOMSTEN

VVD slaat gat met achtervolgers

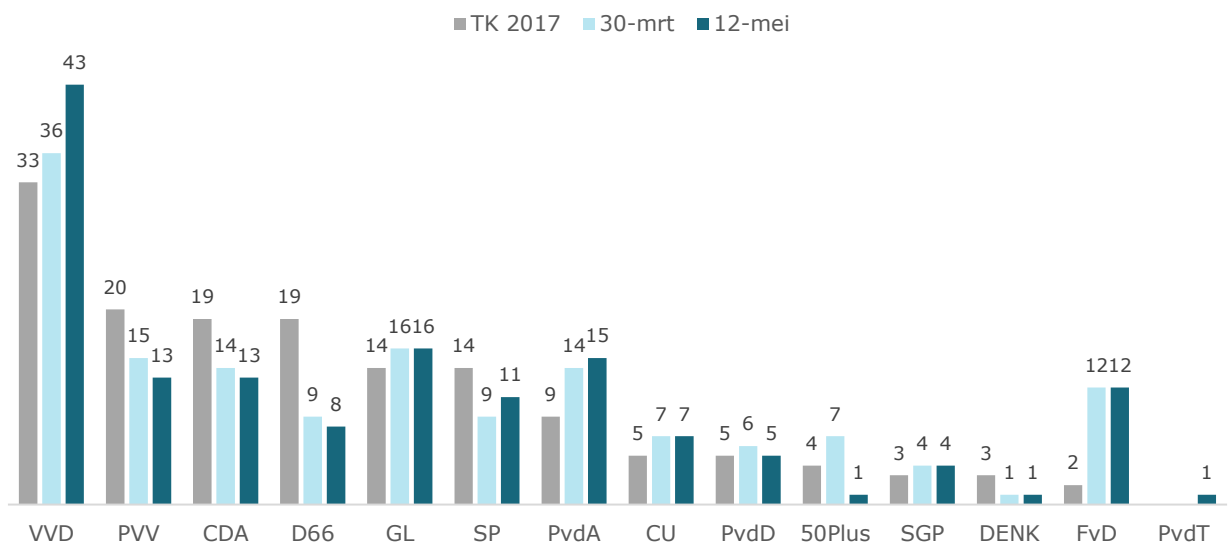
De VVD groeit in de meest recente I&O-peiling door naar 43 zetels, een virtuele (maar significante) stijging van zes zetels ten opzichte van ruim een maand geleden. Toen steeg de partij ook al fors, van 27 naar 36 zetels.

Van de achtervolgers staat GroenLinks stabiel op 16 zetels, direct gevolgd door de PvdA (van 14 naar 15 zetels). De PVV levert wederom twee zetels in en komt nu 13 zetels. Ook het CDA zou op dit moment 13 zetels halen.

Daarna volgen Forum voor Democratie (stabiel op 12) en SP (kleine groei: van 9 naar 11 zetels). D66 zakt iets verder weg. Stonden de democraten in 2019 lang rond 10, 11 zetels, nu zijn dat er 8.

Figuur 1

Politieke peiling I&O Research – mei 2020 – aantal zetels

Zowel 50Plus als Partij van de Toekomst op 1 zetel

Een veel diepere val maakt 50Plus: van 7 zetels naar 1 zetel. De nieuw opgerichte partij van voormalig 50Plus-leider Henk Krol, de Partij van de Toekomst, behaalt eveneens 1 zetel.

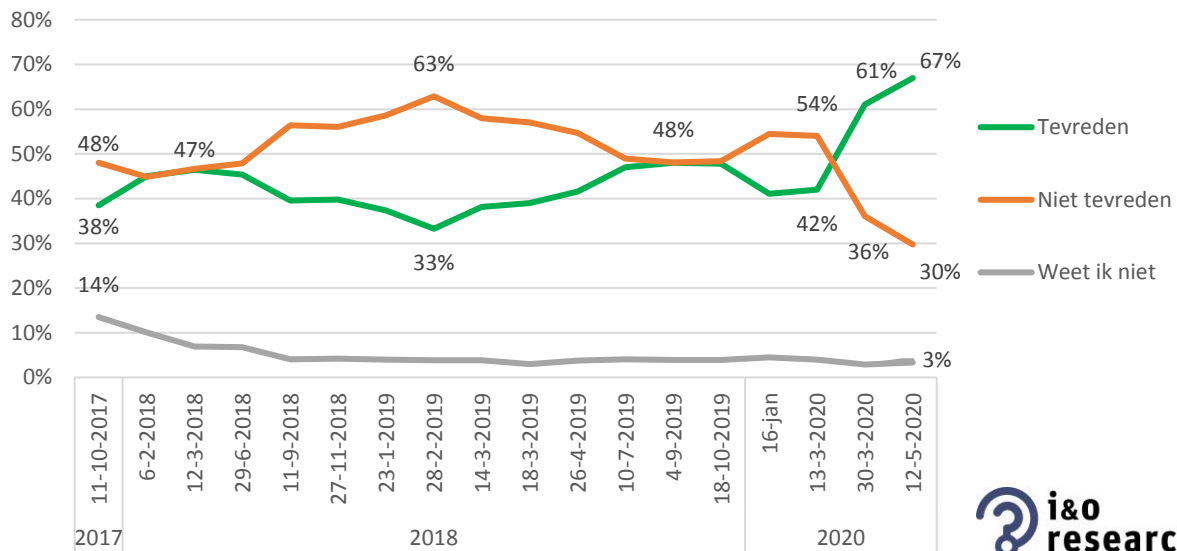

Tevredenheid kabinet opnieuw toegenomen

Op dit moment zijn twee op drie Nederlanders tevreden over het kabinet-Rutte III. Dit is nog een toename ten opzichte van een maand geleden, toen al 62 procent tevreden was.

Figuur 2

Ontwikkeling tevredenheid kabinet-Rutte III (n=2.076; Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?)

Andere zaken worden belangrijker

Een maand geleden steeg de tevredenheid bijna geheel door de aanpak van de coronacrisis, met de nadruk op de gezondheidsrisico's. Die waren op dat moment immers acuut. Het gaat nu ook nog over de manier waarop het kabinet de coronacrisis aanpakt, maar vaker dan een maand geleden ook over andere zaken. Met name de economie speelt een belangrijker rol, waarbij ook het pre-corona-kabinetsbeleid betrokken wordt.

De belangrijkste categorieën toelichtingen die respondenten tevreden zijn:

- Het getoonde leiderschap in de aanpak van de coronacrisis (er is begrip voor fouten).
- Dat Nederland financieel gezond is (waarbij vaak wordt gerefereerd aan de manier waarop de kabinetten Rutte de economie hebben aangepakt na de financiële crisis van 2008)
- Dat de vier regeringspartijen de crisis eensgezind aanpakken en niet ruziemaken (zoals sommige andere partijen)
- Opnieuw krijgt premier Rutte veel krediet voor het regeringsbeleid

Rutte, De Jonge en Hoekstra aanzienlijk beter gewaardeerd

Al is de coronacrisis grotendeels gedepolitiseerd, sommige politieke leiders hebben zich nadrukkelijk kunnen profileren en worden gewaardeerd voor hun leiderschap.

Mark Rutte is op dit moment de hoogst gewaardeerde politiek leider. Zijn waarderingcijfer steeg van een 5,8 naar een 7,2.

Ook ministers Hugo de Jonge (van 6,4 naar 7,1), Wopke Hoekstra (van 6,6 naar 7,0) en Sigrid Kaag (van 6,2 naar 6,7) worden nu duidelijk beter gewaardeerd dan twee maanden geleden.

Met name De Jonge speelde zich afgelopen maanden in de kijker: nu kent 83 procent van de kiezers hem, dit was twee maanden geleden nog slechts 53 procent. Hiermee is De Jonge bekender dan Wopke Hoekstra, die weliswaar ook aan bekendheid won: van 57 naar 68 procent.

Hoewel ook Lodewijk Asscher (iets) beter wordt gewaardeerd (van een 5,5 naar een 5,8) kunnen we stellen dat het de leiders van de oppositiepartijen momenteel niet of nauwelijks lukt zich positief te onderscheiden.

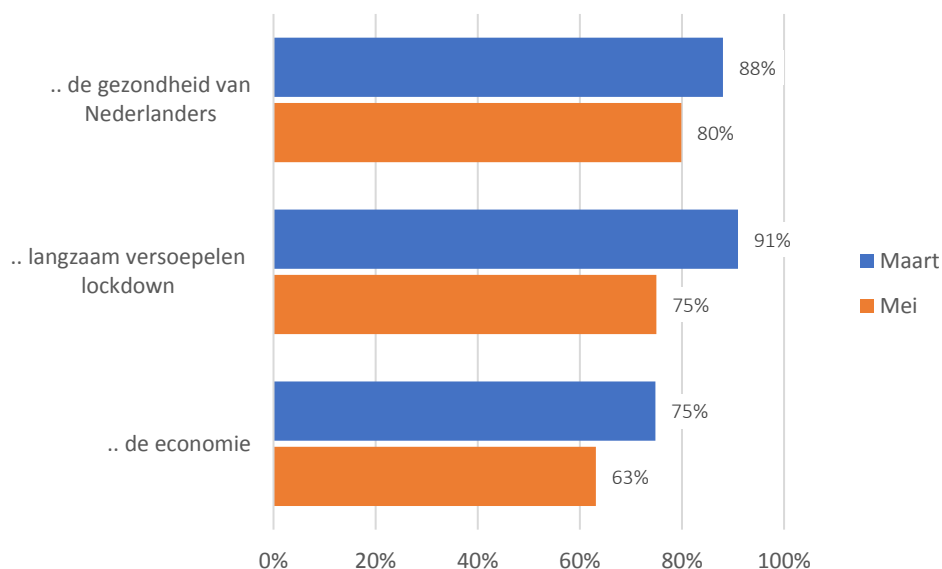
Economie wordt belangrijker; draagvlak maatregelen neemt iets af

Ook uit de antwoorden op andere vragen blijkt dat de economie aan belang wint voor kiezers. Hoewel kiezers bij het maken van een keuze voor een politieke partij nog steeds het meest kijken naar hoe partijen omgaan met de thema's *normen & waarden*, *gezondheidszorg* en *duurzaamheid*, worden *economie & overheidsfinanciën* en *werkgelegenheid* belangrijker. Dit verklaart ten dele ook de groei van de VVD: VVD kiezers vinden deze thema's bovengemiddeld belangrijk.

Er is nog steeds ruime steun voor de coronamaatregelen van het kabinet, maar deze neemt wel af. Het grootst is het verval met betrekking tot de lockdown. De steun hiervoor daalde van 90 naar 75 procent. De steun voor de maatregelen met betrekking tot de economie is echter het laagst. Dat was al zo, maar deze neemt nog verder af: van 75% naar 63%; één op drie Nederlanders (34%) staat hier niet achter.

Figuur 3

Aandeel dat volledig/grotendeels staat achter maatregelen met betrekking tot...

Deze of volgende week komt het kabinet met nieuwe economische steunmaatregelen. Veel zal afhangen van de inhoud van deze maatregelen en hoe ze – van links tot rechts – ontvangen worden, wil het kabinet (en de VVD) de hoge waarderingcijfers behouden.

We zien dat de kritiek – die er ook is – vaker gaat over zaken die niet (of niet direct) met de coronacrisis te maken hebben. Met name linkse kiezers vinden dat het kabinet te veel de oren laat hangen naar het bedrijfsleven, de multinationals. Ze hebben zorgen om de publieke sector, de gezondheidszorg, het sociaal domein, etc. Aan de rechterkant vindt men juist dat dit kabinet een linkse agenda uitvoert, met te veel aandacht voor klimaat en milieu. Dat er te veel geld naar het buitenland gaat, dat de EU hier de dienst uitmaakt, etc. Bovendien wordt door kiezers van FvD en PVV vaak gezegd dat het kabinet de coronacrisis niet adequaat aanpakt, achter de feiten aanloopt.

Verantwoording

Dit onderzoek onder 2.076 Nederlanders vond plaats van donderdag 7 tot dinsdagochtend 12 mei 2020.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Tweede Kamerverkiezingen

1.1 VVD stijgt door naar 43 zetels; 50Plus naar 1 zetel

De VVD groeit in de meest recente I&O-peiling door naar 43 zetels, een virtuele (maar significante) stijging van zes zetels ten opzichte van ruim een maand geleden. Toen steeg de partij ook al fors, van 27 naar 36 zetels.

Van de achtervolgers staat GroenLinks stabiel op 16 zetels, direct gevolgd door de PvdA (van 14 naar 15 zetels).

De PVV levert wederom twee zetels in en komt nu 13 zetels. Ook het CDA zou op dit moment 13 zetels halen.

Daarna volgen Forum voor Democratie (stabiel op 12) en SP (kleine groei: van 9 naar 11 zetels). D66 zakt iets verder weg. Stonden de democraten lange tijd rond 10, 11 zetels, nu zijn dat er 8.

Zowel 50Plus als Partij van de Toekomst op 1 zetel

Een veel diepere val maakt 50Plus: (van 7 naar 1 zetel).

De nieuw opgerichte partij van voormalig 50Plus-leider Henk Krol, de Partij van de Toekomst, behaalt eveneens 1 zetel.

Tabel 1 Zetelpeiling Tweede Kamerverkiezingen

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.480), in zetels.

	UITSLAG				P E I L I N G											+/-	+/-
	TK 2017	febr 2019	mrt 19	mrt 19	apr 19	mei 19	juli 19	sept 19	okt 19	nov 19	jan 20	13 mrt 20	30 mrt 20	12 mei 20	t.o.v. mrt	t.o.v. TK1 7	
VVD	33	23	24	23	27	26	29	32	30	26	27	27	36	43	+7	+10	
PVV	20	17	15	15	11	13	9	13	15	18	16	17	15	13	-2	-7	
CDA	19	12	15	15	12	14	15	15	16	15	15	14	14	13	-1	-6	
D66	19	11	11	11	13	10	10	11	11	11	11	10	9	8	-1	-11	
GroenLinks	14	20	18	19	20	18	19	17	16	18	18	17	16	16	0	+2	
SP	14	14	15	12	10	10	8	9	7	10	9	9	9	11	+2	-3	
PvdA	9	10	10	11	11	12	15	16	16	15	13	14	14	15	+1	+6	
ChristenUnie	5	7	8	7	5	7	6	8	8	7	9	6	7	7	0	+2	
PvdD	5	7	5	7	5	6	6	6	6	5	5	6	6	5	-1	0	
50Plus	4	6	5	5	6	5	5	7	7	6	8	10	7	1	-6	-3	
SGP	3	4	3	3	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	0	+1	
DENK	3	3	3	2	2	3	2	1	2	1	1	1	1	1	0	-2	
FvDemocratie	2	16	18	20	24	22	23	11	12	14	14	15	12	12	0	+10	
Partij vd Toekomst														1	1		
Totaal	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150			

Bron: I&O Research, mei 2020

De VVD haalt vooral kiezers weg bij coalitiepartners CDA en D66, daarnaast bij PVV en 50Plus. Van de 50Plus-kiezers uit 2017 zegt een op drie nu niet te weten waar op te stemmen. De rest gaat in ongeveer gelijke mate naar VVD, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Toekomst.

Tabel 2 Peiling Tweede Kamerverkiezingen in percentages

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=1.480), in percentages.

	PEILING (in %)														
	TK 2017	febr 2019	mrt 19	mrt 19	apr 19	mei 19	juli 19	sept 19	okt 19	nov 19	jan 20	13 mrt 20	30 mrt 20	12 mei 20	Marge (n=1.480)
VVD	21,3	15,3	15,8	15,2	17,3	17,1	18,5	20,6	19,3	17,0	17,6	18,0	23,2	28,4	(26,1; 30,7)
PVV	13,1	11,1	10,0	9,7	7,6	8,3	5,7	8,7	10,2	11,9	10,7	11,0	9,9	8,4	(7; 9,8)
CDA	12,4	7,9	9,6	9,5	7,8	9,0	9,9	9,9	10,6	9,9	9,7	9,6	9,0	8,5	(7,1; 9,9)
D66	12,2	7,4	7,1	7,4	8,3	6,9	7,0	7,4	7,5	7,1	7,3	6,5	5,7	5,2	(4,1; 6,3)
GL	9,1	13,3	12,0	12,1	12,7	11,8	12,4	10,9	10,5	12,1	11,8	11,1	10,7	10,5	(8,9; 12,1)
SP	9,1	9,1	9,6	7,8	6,5	6,9	5,5	6,0	4,6	6,4	6,1	6,0	6,1	7,1	(5,8; 8,4)
PvdA	5,7	6,5	6,8	7,6	7,6	8,0	9,9	10,2	10,6	9,9	8,8	9,5	9,5	9,7	(8,2; 11,2)
CU	3,4	4,7	5,5	4,8	3,8	5,1	4,4	5,5	5,4	4,9	5,8	4,1	5,0	4,8	(3,7; 5,9)
PvdD	3,2	4,6	3,6	4,6	3,7	4,4	3,8	4,3	4,0	3,4	3,3	4,0	4,2	3,5	(2,6; 4,4)
50+	3,1	4,0	3,8	3,5	4,1	3,3	3,7	4,8	4,7	4,0	5,3	6,6	5,0	0,7	(0,3; 1,1)
SGP	2,1	2,7	2,1	2,4	2,8	2,8	2,3	2,9	2,7	2,9	2,7	2,6	2,8	3,1	(2,2; 4)
DENK	2,1	2,2	2,3	2,0	1,7	2,0	1,9	1,2	1,9	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7	(0,3; 1,1)
FVD	1,8	10,5	11,5	13,0	15,9	14,4	14,8	7,3	7,8	9,2	9,2	9,8	7,7	8,2	(6,8; 9,6)
Anders ¹ /PvdT	1,5	0,6	0,4	0,6	0,3	0,1	0,3	0,3	0,2	0,4	0,6	0,4	0,4	1,1	(0,6; 1,6)
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Bron: I&O Research, mei 2020

¹ In eerdere peilingen: verschillende andere partijen, in deze peiling: Partij van de Toekomst

1.2 CDA, D66 en GroenLinks vaak 2de voorkeur

Op de vraag “Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?” antwoordt een kwart: nee, mijn keuze staat vast.

Dit aandeel ligt relatief hoog onder degenen die nu VVD zeggen te stemmen (37%). Daarentegen wordt de VVD nog relatief weinig als tweede keuze genoemd (door 9%). Onder CDA-, D66- en FvD-kiezers – waar de keuze minder vaak vast staat – overweegt desalniettemin nog respectievelijk 31 procent, 24 procent en 18 procent ook de VVD.

CDA en D66 zijn – samen met GroenLinks – ook de partijen die het vaakst overwogen worden (na de partij van eerste voorkeur). Veel D66-kiezers overwegen ook GroenLinks en andersom.

Duidelijk uit onderstaande tabel wordt ook dat kiezers van PVV en FvD vaak (in de helft van de gevallen) beide partijen in overweging nemen.

Tabel 3 Andere partijen die worden overwogen

“Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?” Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.480).

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD
Geen andere partij, mijn keuze staat vast	25%	37%	20%	22%	15%	12%	31%	23%	30%	16%	44%	19%
VVD	9%	0%	6%	31%	24%	8%	6%	4%	9%	14%	6%	18%
PVV	7%	4%	0%	1%	0%	1%	6%	0%	2%	3%	4%	54%
CDA	14%	27%	1%	1%	14%	5%	2%	8%	27%	4%	21%	12%
D66	14%	16%	1%	11%	0%	41%	7%	20%	6%	15%	0%	1%
GroenLinks	13%	6%	2%	8%	41%	0%	22%	40%	11%	39%	2%	3%
SP	7%	2%	8%	2%	6%	25%	0%	16%	5%	15%	0%	2%
PvdA	10%	6%	0%	10%	30%	36%	15%	0%	5%	8%	0%	0%
ChristenUnie	6%	4%	2%	23%	2%	4%	0%	5%	0%	7%	31%	3%
Partij voor de Dieren	5%	2%	10%	2%	4%	16%	13%	2%	4%	0%	2%	1%
50 Plus	2%	2%	1%	3%	0%	1%	4%	3%	0%	3%	0%	3%
SGP	2%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	16%	0%	0%	3%
DENK	1%	2%	0%	0%	0%	0%	3%	2%	0%	0%	0%	0%
Forum vr Democratie	6%	4%	4,6%	4%	0%	0%	6%	0%	1%	5%	3%	0%
PvdT (Henk Krol)	2%	3%	2%	1%	0%	0%	3%	3%	0%	0%	0%	3%
Anders	1%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%

1.3 Thema's: economie, overheidsfinanciën en werk belangrijker

Bij het maken van een keuze voor een partij, kijken kiezers vooral naar hoe die partijen omgaan met de thema's *normen & waarden*, *gezondheidszorg* en *duurzaamheid*.

Het thema *gezondheidszorg* is sinds de vorige meting iets minder urgent geworden, terwijl *duurzaamheid* zelfs nog iets aan belang heeft gewonnen.

Sinds de coronacrisis zijn *economie & overheidsfinanciën* en *werkgelegenheid* belangrijker geworden bij de partijkeuze.

Tabel 3
Onderwerpen die een rol spelen bij de partijkeuze

Welke onderwerpen spelen een belangrijke rol voor uw partijkeuze? (% , meerdere antwoorden mogelijk)

	Febr 2017	Febr 2019	Mrt 2019	Sept 2019	Nov 2019	13 Mrt 2020	30 mrt 2020	12 mei 2020
Normen en waarden	42	42	43	44	43	42	45	46
Gezondheidszorg	54	40	42	42	41	37	44	40
Duurzaamheid / klimaat / milieu	26	36	39	38	38	33	35	38
Economie / overheidsfinanciën	29	30	29	29	28	26	30	33
Werkgelegenheid	33	26	30	25	23	23	31	31
Sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	42	36	36	35	32	33	35	29
Veiligheid	34	29	30	29	30	25	28	28
Inkomensbeleid	30	33	31	31	29	23	28	26
Onderwijs	30	28	29	30	31	26	29	24
Immigratie en asiel	35	32	34	28	28	30	28	23
Europese Unie	27	27	28	32	27	28	26	23
Inspraak en democratie	18	23	24	20	20	19	23	23
Ethische zaken (euthanasie, abortus, e.d.)	19	22	20	24	21	21	22	21
Relatie autochtone Nederlanders en migranten	28	23	22	21	18	23	19	19
Woningmarkt / huren	14	18	19	22	20	19	17	18
Leefbaarheid in de wijken	20	20	21	19	17	15	17	17
Energie	16	23	23	19	17	14	13	15
Dreiging van terrorisme	20	17	16	14	17	15	13	12
Verkeer en (openbaar) vervoer	10	15	18	16	15	12	13	13
Religieuze zaken	12	11	10	11	11	11	10	10
Dierenwelzijn	9	12	11	11	11	9	10	10
Kunst / cultuur	8	8	7	7	7	6	6	8
Anders	4	4	4	3	3	3	3	5

Tabel 4

Onderwerpen die een rol spelen bij de partijkeuze

Welke onderwerpen spelen een belangrijke rol voor uw partijkeuze? (% naar partij van 1ste voorkeur)

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD
normen en waarden	46%	50%	45%	67%	36%	23%	35%	34%	82%	30%	86%	44%
gezondheidszorg	40%	34%	27%	53%	36%	34%	68%	58%	33%	21%	40%	28%
duurzaamheid / klimaat / milieu	38%	21%	12%	26%	61%	86%	24%	49%	49%	74%	23%	34%
economie / overheidsfinanciën	33%	62%	14%	37%	23%	14%	20%	26%	15%	12%	22%	27%
werkgelegenheid	31%	53%	15%	33%	25%	13%	41%	35%	10%	10%	21%	16%
sociale voorzieningen / armoede(bestrijding)	29%	9%	23%	26%	14%	45%	72%	66%	45%	21%	21%	13%
veiligheid	28%	44%	43%	36%	14%	5%	18%	16%	16%	2%	30%	39%
inkomensbeleid	26%	30%	10%	18%	14%	28%	47%	48%	11%	15%	19%	16%
onderwijs	24%	20%	3%	26%	57%	25%	27%	31%	35%	9%	50%	15%
immigratie en asiel	23%	16%	81%	10%	9%	17%	9%	12%	15%	7%	12%	68%
Europese Unie	23%	20%	34%	18%	33%	17%	9%	22%	12%	9%	21%	58%
inspraak en democratie	23%	23%	16%	20%	29%	12%	28%	29%	23%	9%	5%	51%
ethische zaken	21%	13%	2%	15%	47%	30%	19%	29%	41%	21%	73%	8%
relatie autochtoon en migranten	19%	9%	49%	9%	18%	18%	14%	20%	23%	5%	1%	46%
woningmarkt / huren	18%	13%	15%	10%	18%	17%	41%	40%	7%	9%	9%	17%
leefbaarheid in de wijken	17%	10%	34%	24%	3%	15%	31%	23%	10%	9%	8%	24%
energie	15%	12%	4%	11%	17%	35%	12%	11%	6%	27%	7%	22%
verkeer en ov	13%	19%	1%	12%	7%	17%	13%	11%	3%	12%	4%	10%
dreiging van terrorisme	12%	15%	48%	6%	5%	1%	3%	3%	0%	3%	1%	30%
dierenwelzijn	10%	3%	15%	4%	8%	16%	12%	8%	2%	78%	4%	4%
religieuze zaken	10%	1%	12%	23%	1%	0%	2%	0%	60%	0%	94%	9%
kunst / cultuur	8%	2%	4%	10%	24%	19%	11%	15%	2%	8%	0%	4%

2 Tevredenheid-kabinet-Rutte III

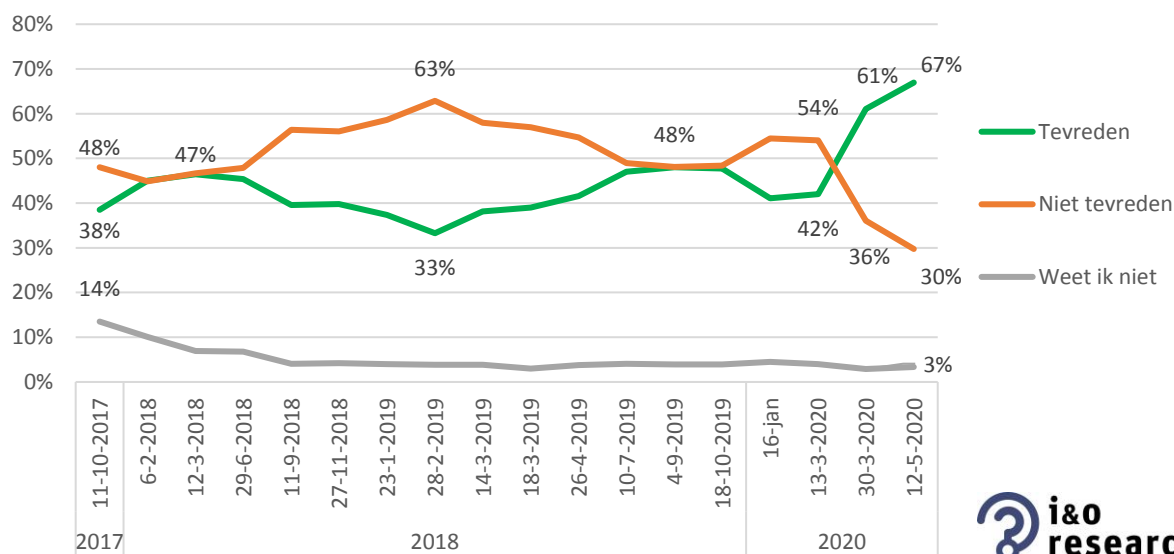
2.1 Tevredenheid kabinet Rutte III verder toegenomen

Op dit moment zijn twee op drie Nederlanders tevreden over het kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie, drie op tien zijn dat niet.

Dit is nog een toename ten opzichte van een maand geleden, toen 62 procent tevreden was. Begin maart was dat nog 42 procent en begin 2019 (februari 2019) was slechts 33 procent tevreden (en 63 procent *ontevreden*) over dit kabinet.

Figuur 1

Ontwikkeling tevredenheid kabinet-Rutte III (n=2.076; Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?)

Alleen kiezers van FvD, PVV en SP vaker ontevreden dan tevreden

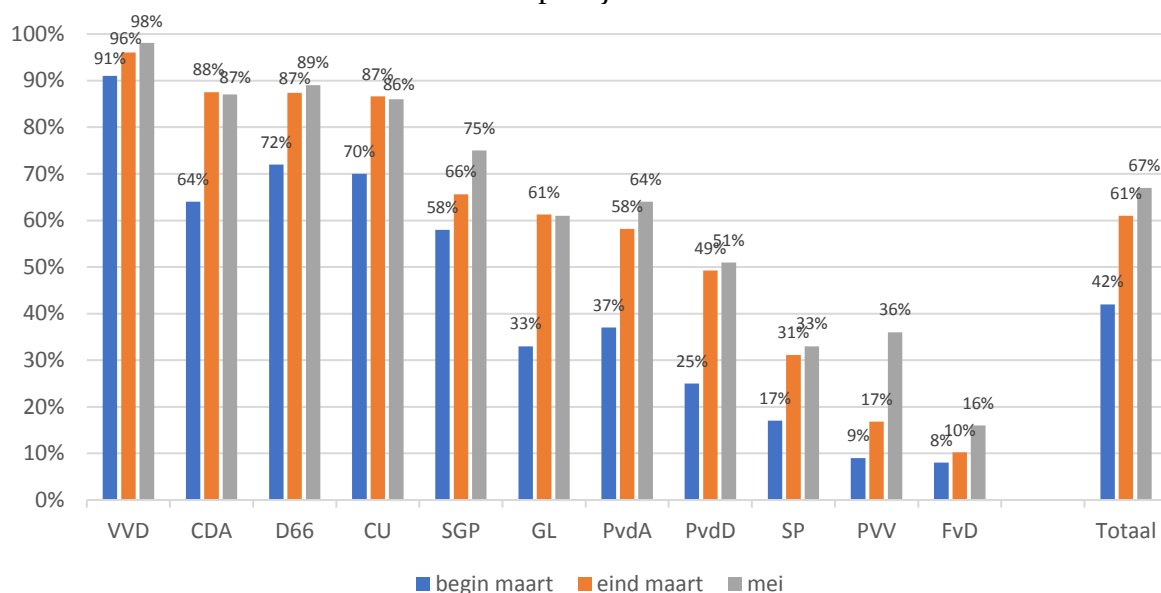
Kiezers van de vier regeringspartijen zijn in circa negen van de tien gevallen tevreden met het kabinetsbeleid. Van de VVD-kiezers is maar liefst 98 procent tevreden.

Onder een aantal kiezersgroepen van oppositiepartijen is die tevredenheid toegenomen: SGP-kiezers (van 66 naar 75%), PvdA-kiezers (van 58 naar 64%) en PVV-stemmers (van 17 naar 36%).

Kiezers van FvD, PVV en SP blijven vaker ontevreden dan tevreden. FvD-kiezers blijven het meest ontevreden, al is hier de tevredenheid ook iets toegenomen.

Figuur 2

Tevredenheid met kabinet-Rutte III naar partij van eerste voorkeur

2.2 Waarom nu tevreden? (Of ontevreden?)

Twee op drie kiezers zijn nu dus tevreden over het kabinet Rutte III. We vroegen respondenten waarom ze tevreden dan wel ontevreden zijn.

De antwoorden gaan minder dan een maand geleden uitsluitend over de aanpak van de gezondheidsrisico's door de coronacrisis en vaker over andere zaken waar het kabinet complimenten voor krijgt. De economie speelt een belangrijker rol.

- Dat Nederland financieel gezond is (gemaakt door de kabinetten Rutte), na de financiële crisis van 2008
- Het getoonde leiderschap wordt gewaardeerd (er is begrip voor fouten). Opnieuw krijgt premier Rutte veel krediet voor het regeringsbeleid
- Dat de vier regeringspartijen de crisis eensgezind aanpakken en niet ruziemaken (zoals sommige andere partijen)

Kritiek is er ook – drie op tien kiezers zijn immers niet tevreden – en deze kritiek gaat vaak over zaken die niet (of niet direct) met de coronacrisis te maken hebben.

- Met name linkse kiezers (GL, PvdA, SP, PvdD) vinden dat het kabinet te veel de oren laat hangen naar het bedrijfsleven, de multinationals. De rijken worden rijker, de armen worden armer, valt enkele keren te lezen.
- De publieke sector, de gezondheidszorg, het sociaal domein, etc. is afgebroken door dit kabinet. Nu is er waardering voor de cruciale beroepen, maar waarom was dat er niet eerder? En hoe gaat het na de crisis verder?
- Cruciale zaken als het tegengaan van klimaatverandering worden niet adequaat aangepakt.
- Aan de rechterkant (met name PVV en FvD) vindt men juist dat dit kabinet een linkse agenda uitvoert, met te veel aandacht voor klimaat en milieu.
- Dat er te veel geld naar het buitenland gaat, dat de EU hier de dienst uitmaakt en dat er minder asielzoekers toegelaten moeten worden.
- Vanaf de rechterkant wordt bovendien vaak gesteld dat het kabinet de coronacrisis niet adequaat aanpakt, achter de feiten aanloopt.

Hierna per partij een aantal citaten met positieve en kritische feedback aan het kabinet.

VVD-kiezers

Positief:

- Ik vind de regering en minister president Rutte erg betrouwbaar. Met name het in bedwang houden van de overheidsuitgaven van de afgelopen jaren. En het handelen in crisissituaties zoals, het conflict met Erdogan en het uitzetten van een toenmalige minister. Het handelen in de Eurocrisis van 2008. En het handelen tijdens de COVID crisis. Dit slaat eigenlijk vooral op Rutte en niet zozeer op de VVD.
- Door het beleid van de afgelopen jaren is er op dit moment van corona geld beschikbaar om allerlei ondernemers/bedrijfstukken etc. te kunnen ondersteunen in deze moeilijke tijd
- De aanpak om uit de financiële crisis van 2008 te komen en de huidige Corona aanpak
- Dit kabinet heeft met haar maatregelen gezorgd voor het economisch herstel en daarnaast waardeer ik de strengere aanpak van werkloosheid en criminaliteit.
- De aanpak van de crisis is zeer goed. Dit hadden we nooit kunnen doen met een PVV/FVD kabinet (stel je voor). Ook voor de crisis waren ze goed bezig overigens.
- De samenwerking tussen de 4 partijen is perfect. Geen gerolledbol naar buiten en naar buiten geen kwaadsprekerij over elkaar.
- Het kabinet weet een goede balans te vinden tussen de kiezers die veel meer willen en de kiezers die dat juist niet willen. Denk aan klimaatmaatregelen, pensioenen en democratie.
- De totale aanpak van de coronacrisis is heel erg goed. Zeker als er een nieuwe minister moet komen en er gekeken wordt naar de beste man op de juiste plek en er daardoor boven de politiek een aanstelling komt van een PvdA man. Heel erg goed!!!
- Geen ruzie in de tent daar, dus komt sterk over op mij. Er is wil om samen NL door deze crisis te slepen, zonder te veel moddergooien en dat stelt mij tevreden.

CDA-kiezers

Positief:

- Duidelijk, eerlijk, uitleggeven waarom maatregelen genomen worden, het een intelligente lock down noemen en daardoor een saamhorigheid gevoel creëren.

Kritisch:

- Invoering verhoging BTW op fruit, geen belasting voor multinationals, bezuinigen op gezondheidszorg, sluiting ziekenhuizen en nog meer van dat soort zaken

D66-kiezer:

Positief:

- Goede mix aan partijen, goed beleid en vooral serieus en daadkrachtig. Er wordt echt geregeerd. Veel oppositiepartijen lijken vooral bezig te zijn met 'tegen' de dingen te zijn i.p.v. ze inhoudelijk te beoordelen.
- Ik vind dat Rutte het goed doet, hij houdt de boel bij elkaar

CU-kiezers

Positief:

- Het gaat om een samengesteld kabinet, ontstaan in een versplinterde maatschappij. Ondanks uiteenlopende meningen houden zij Nederland op koers.
- Het blijft als één geheel opereren (geen onderling gedoe). Rutte doet het prima, houdt de ploeg goed bijeen. Over het algemeen ben ik het eens met hun voorstellen e.d.

GL-kiezers

Positief:

- Voorzichtig kabinet, daardoor staat Nederland er financieel wel gezond voor.
- Vooral in deze Coronacrisis hebben zij het goed aangepakt

Kritisch:

- Onder dit kabinet is de inkomensongelijkheid verder gegroeid. Daarnaast is Nederland nog steeds een belastingparadijs. Verduurzaming lijkt nog steeds te veel een vrome wens. Het kabinet mist op dit punt in mijn ogen bezieling en een vooruitziende blik.
- Economisch veel te rechts. Aanpak corona crisis te zwak (verpleeghuizen)
- Eerst hebben ze de vitale beroepen kapot gemaakt; steeds meer werk met steeds minder mensen en nu worden ze de hemel in geprezen. Ik denk dat na de crises als iedereen steun gehad heeft en het geld op is er weer op deze beroepsgroepen bezuinigd gaat worden.

SP-kiezers

Positief:

- Nemen juiste beslissingen. Slaan zich vooralsnog goed door de coronacrisis heen.

Kritisch:

- De rijken worden steeds rijker en de werknemers krijgen er bijna niets bij. De voedselbanken hebben nog nooit zoveel klanten gehad. En maar zeggen dat het goed gaat in Nederland.
- Dit kabinet legt de multinationals in de watten en houdt geen rekening met de bevolking. Met name de allerarmsten hebben het zwaar te verduren.
- Het beleid is economisch gezien te rechts en de houding ten opzichte van asielzoekers is niet humaan.
- Het resultaat van dit kabinet is dat er ziekenhuizen failliet gaan en gesloten worden, dat mensen onterecht worden beschuldigd van fraude en zo in de problemen komen, de diversiteit in de natuur maar blijft afnemen, de jeugdzorg totaal in chaos is. Ik kan nog wel even door gaan maar het lijkt me duidelijk toch?

PvdA-kiezers

Positief:

- Goede keuzes gemaakt in crisistijd. Veel werkgelegenheid, maar ook investeringen in natuur. Aflossen staatsschuld.

Kritisch:

- Dit kabinet doet teveel voor het bedrijfsleven en te weinig voor de (minder verdienende) burger.
- Premier Rutte heeft geen juist beeld van de realiteit.
- Te veel op werkgevers gericht en op voordelen multinationals. Bezuinigen gezondheidszorg en belastingen op kleine vermogens.

PvdD-kiezers

Kritisch:

- Het is om te janken, de hele samenleving wordt afgebroken, marktwerking hoort niet thuis in de zorg, het onderwijs, de sociale huurmarkt of het openbaar vervoer. Decentralisatie van taken aan de gemeenten zorgt er voor dat Nederland versnipperd raakt en dat nergens dezelfde regels gelden. Het is bizar dat je in een klein land als Nederland niet eens kan verhuizen zonder eerst de sociale hulp of belastingen per gemeente af te wegen. (Meeste afbraak is al langer aan de gang, maar wordt liefdevol doorgezet door de veroorzakers; D66 en VVD)
- Uitstel, uitstel en nog eens uitstel (verder waan van de dag, afleidingsmanoeuvres, gedraai, afbreken van de rechtstaat) van bijna alles wat prioriteit behoort te hebben

SGP-kiezers

Positief:

- Duidelijke leider in deze crisis
- Ethische kwesties worden steeds meer ter discussie gesteld. Bijvoorbeeld euthanasie, abortus, vrijheid van het invullen van het onderwijs.

Kritisch:

- Het kabinet voert een extreemlinks beleid uit, ten aanzien van milieu, verkeer, energie. Neemt alle punten over van Urgenda die door een proces gelijk kreeg bij de rechter. Urgenda die een klein deel van de bevolking vertegenwoordigd.
- Beleid wat gebaseerd is op een RIVM model een virtuele werkelijkheid, heeft verre gaande gevolgen vooral voor de boeren.

PVV-kiezers

Kritisch:

- Laten te veel geld in diverse bodemloze putten verdwijnen. Laten zich volledig in de luren leggen door Brussel, oftewel Brussel regeert en de regering loopt er als een stel marionetten achteraan.
- De linkse kant van D66 en de rest die er mee instemt
- Er moet minder geld naar Europa. Er moeten minder asielzoekers toegelaten worden. De toekomstige generatie zal het nog zwaarder krijgen dan dat wij het al hebben
- Ze regeren niet, ze reageren. Ze hebben alleen oplossingen voor zelfgecreëerde problemen, zoals stikstof en klimaat. Echte problemen, migratie, corona hebben ze geen enkel idee.

FvD-kiezers

Kritisch:

- Waardeloos zijn ze. Breken alles af en staan dan mooi weer te spelen. Ze luisteren totaal niet naar de bevolking. Duwen hun eigen zin door, zeker nu. Strooien met geld wat niet van hun is, en geven het aan

nutteloze zaken! En zo kan ik nog wel meer opsommen! Het kabinet zou er voor ons moeten zijn en niet voor de rest van de wereld.

- Dit kabinet is verantwoordelijk voor de grote problemen met de medische voorzieningen. Ook blijft dit kabinet illegale buitenlanders toelaten en faciliteert ze op deze wijze islam terrorisme.
- D66 en GroenLinks maken de dienst uit met hun Klimaatgekte !!!! Andere landen om ons heen hebben aardgas en wij MOETEN er vanaf. Absurd.
- De hele semioverheid (politie, onderwijs, gezondheidszorg, justitie, rechterlijke macht) is wegbezuinigd
- De kabinetten Rutte hebben Nederland tot een bananenrepubliek gemaakt. Tot een dienaar van het grote Europese Rijk. De democratie is afgeschaft (geen referenda, dus geen mogelijkheid meer om een regering op zijn vingers te tikken). Alle soevereiniteit is uit handen gegeven. Belangrijke zaken voor de stabiliteit en het leven in Nederland zijn verkocht of geprivatiseerd. Nederland is ten dode opgeschreven.
- Dit kabinet weet niet waar het mee bezig is. Ze lopen alleen maar achter de feiten aan en luisteren niet advies om zaken te voorkomen

Zwevende kiezers

Positief:

- Heel veel zaken die uitgevoerd moeten worden. worden ook uitgevoerd. Dingen die minder goed gaan kunnen gebeuren, ook dit kabinet zijn maar mensen. Hoe dit kabinet het corona virus bestrijdt is super, knap hoor.
- De manier hoe de Coronacrisis wordt aangepakt is bewonderenswaardig. Een voorbeeld hoe politiek bedreven moet worden naar mijn idee. Dit mag wat mij betreft naast misstappen gelegd worden en dan springt de samenwerking en crisismanagement er bovenuit.

Kritisch:

- Dit kabinet heeft voor de coronacrisis ons land kapot gemaakt. De inkomensongelijkheid neemt toe, ziekenhuizen gaan failliet doordat ze ineens winst moeten maken (hoeveel coronadoden had dat bespaard?), huizen zijn onbetaalbaar geworden voor starters. Er werd veel te laat geacteerd op de coronacrisis. het verhaal is onduidelijk (geen mondkapjes, dan weer wel, gaan voor groepsimmunitet en dan weer niet).
- Door de corona crisis worden er andere zaken zonder debat erdoor gedrukt, hierdoor kan de oppositie niet een goed tegen argument geven tegen bepaalde onderwerpen.

3 Steun voor coronamaatregelen

3.1 Nog steeds steun, maar (lichte) afname

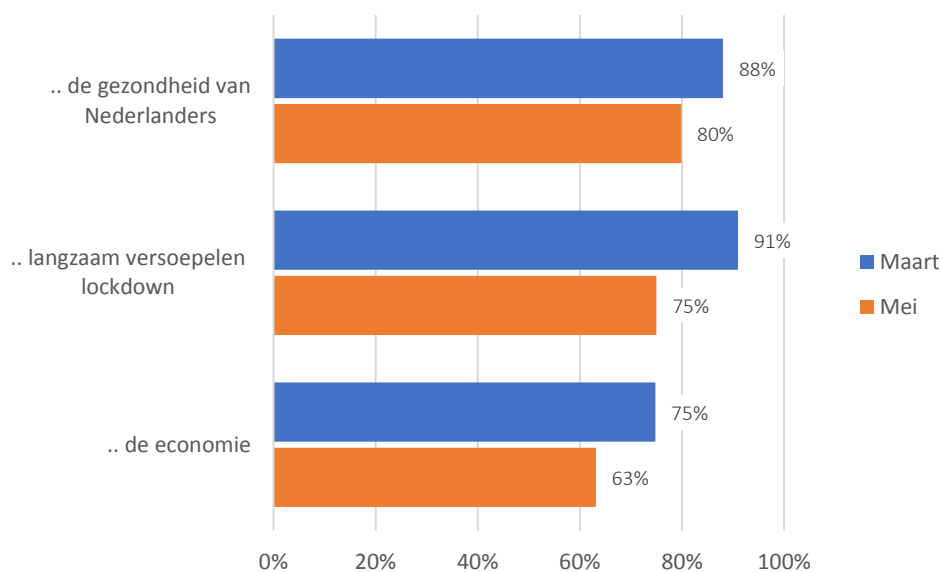
Ruim een maand geleden stond maar liefst 91 procent achter het ‘thuisblijfbeleid’ (of, de “intelligente lockdown” zoals het kabinet het noemde), 88 procent achter de maatregelen met betrekking tot de gezondheid van de Nederlanders en 75 procent achter de economie-maatregelen.

Begin mei is die steun er nog steeds, maar deze neemt wel af. Het grootst is het verval met betrekking tot de lockdown. Toen eind maart het devies was: horeca en groot deel economie op slot, thuisblijven, 1,5 meter afstand als je toch naar buiten moet en handen wassen, stond 90 procent daar achter. Nu er langzaam wordt begonnen met een exit is de steun daarvoor nog 75 procent.

Dat met de maatregelen de gezondheid van de Nederlanders worden beschermd komt beter door (steun van 81 naar 88%) dan dat er recht wordt gedaan aan de economische belangen (steun van 75% naar 63%). Een op drie Nederlanders (34%) staat hier niet achter.

Figuur 3

Aandeel dat volledig/grotendeels staat achter maatregelen met betrekking tot...

Nog steeds zien we dat meerderheden van kiezers van bijna alle partijen achter de maatregelen staan. Dat geldt het meest voor kiezers van de VVD, gevolgd door die van de andere regeringspartijen en GroenLinks en PvdA.

PVV- en FvD-kiezers zijn nog steeds het meest kritisch, gevolgd door kiezers van SP. Maar ook hier zien we nog steeds meer dan 50 procent steun.

4 Politieke leiders

Al is de coronacrisis grotendeels gedepolitiseerd, sommige politieke leiders hebben zich nadrukkelijk kunnen profileren en worden gewaardeerd voor hun leiderschap. Het sterkst geldt dit voor Mark Rutte en andere ministers.

4.1 Bekendheid: De Jonge nu bekender dan Hoekstra

Sinds begin maart is vooral Hugo de Jonge veel bekender geworden: nu kent 83 procent van de kiezers hem, dit was 53 procent.

Daarmee is De Jonge ruim bekender dan Wopke Hoekstra, die weliswaar ook aan bekendheid won: van 57 naar 68 procent.

Ook Henk Krol werd de afgelopen maand iets bekender: van 81 naar 86 procent.

Tabel 1

Welke van onderstaande politici kent u?²

	sept. 2016	sept. 2017	sept. 2018	sept. 2019	maart 2020	mei 2020	verschil met maart
Mark Rutte	96%	98%	95%	94%	96%	98%	+2%
Geert Wilders	96%	98%	96%	95%	96%	97%	+1%
Jesse Klaver	77%	95%	92%	92%	92%	94%	+2%
Thierry Baudet		72%	81%	90%	91%	91%	-
Lodewijk Asscher	90%	95%	92%	90%	89%	90%	+1%
Henk Krol	85%	90%	84%	82%	81%	86%	+5%
Hugo de Jonge		26%	37%	45%	53%	83%	+30%
Lilian Marijnissen			81%	82%	81%	80%	-1%
Klaas Dijkhoff			75%	78%	78%	80%	+2%
Rob Jetten				62%	74%	74%	-
Wopke Hoekstra		17%	33%	51%	57%	68%	+11%
Gert-Jan Segers	26%	68%	63%	64%	61%	62%	+1%
Sigrid Kaag		9%	33%	36%	48%	45%	-3%
Esther Ouwehand					32%	30%	-2%

² Bij eerdere metingen was de vraag: Welke van onderstaande politici kent u, al was het alleen maar van naam?

4.2 Waardering: Rutte, De Jonge en Hoekstra goed gewaardeerd

Premier Mark Rutte is op dit moment van alle politiek leiders (en aspirant leiders) de hoogst gewaardeerde. Hij krijgt een 7,2 van de kiezers.

Eerder zagen we al dat Rutte het meest geschikt wordt geacht voor het premierschap³, maar als politicus werd hij toen (begin maart 2020) met een bescheiden 5,8 beoordeeld, waarmee hij zich in de middenmoot van de politiek leiders bevond. Nu stijgt hij dus met maar liefst 1,4 punt naar 7,2.

Ook ministers Hugo de Jonge (van 6,4 naar 7,1), Wopke Hoekstra (van 6,6 naar 7,0) en Sigrid Kaag (van 6,2 naar 6,7) worden nu duidelijk beter gewaardeerd dan twee maanden geleden. Van de Kamerleden worden Gert-Jan Segers, Klaas Dijkhoff en Lodewijk Asscher (iets) beter gewaardeerd.

Maar al met al kunnen we stellen dat het voor leiders van de oppositiepartijen lastiger is zich op een positieve manier te laten zien.

Henk Krol wordt – na de ruzies binnen 50Plus en het verlaten van de partij – zelfs lager gewaardeerd dan twee maanden geleden: van een 5,2 naar een 4,5.

Tabel 2

Waardering politici (rapportcijfer 1-10)⁴

	2016	2017	2018	2019	maart 2020	mei 2020	verschil met maart
Mark Rutte	5,8	6,1	5,7	6,2	5,8	7,2	+1,4
Hugo de Jonge		6,9	6,4	6,7	6,4	7,1	+0,7
Wopke Hoekstra		6,7	6,4	6,9	6,6	7,0	+0,4
Sigrid Kaag		7,5	6,5	6,4	6,2	6,7	+0,5
Gert-Jan Segers	6,0	6,2	6,1	6,3	5,9	6,3	+0,4
Klaas Dijkhoff			6,8	6,6	5,7	6,2	+0,5
Lodewijk Asscher	6,0	6,0	5,5	6,0	5,5	5,8	+0,3
Lilian Marijnissen			5,9	5,4	5,3	5,4	+0,1
Jesse Klaver	6,0	6,3	5,6	5,5	5,1	5,3	+0,2
Rob Jetten				5,1	4,8	5,0	+0,2
Esther Ouwehand					5,0	4,8	-0,2
Henk Krol	4,4	4,4	4,7	4,9	5,2	4,5	-0,7
Geert Wilders	3,7	3,8	3,9	4,0	4,1	4,0	-0,1
Thierry Baudet			4,1	3,5	3,6	3,5	-0,1

Bron: I&O Research 2020

³ "Mark Rutte gezien als beste premier sinds WOII" (I&O Research, 13 maart 2020). Zie: <https://www.ioresearch.nl/actueel/mark-rutte-gezien-als-beste-premier-sinds-woii/>

⁴ De vraag luidde: "Hieronder ziet u de politici die u (van naam) kent. Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert? (1=heel slecht, 10=heel goed)" Daarnaast was het mogelijk om het antwoord 'weet niet' te geven.

5 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 2.076 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Dit onderzoek vond plaats van donderdag 7 tot dinsdagochtend 12 mei 2020.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=1.916). Daarnaast zijn 160 deelnemers via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

Bij een steekproef van 2.076 uitkomst van 50 procent is er sprake van een marge van plus of min 2,1 procent.

Bij 28,4 procent (de score voor de VVD in de zetelpeiling) op een steekproef van n = 1.679 is er sprake van een marge van 2,3 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl